

Гроші, фінанси та кредит

УДК 338.246.025:325

Токар Ярина Іллівна

к.е.н., викладач кафедри туризму і рекреації

Мукачівський державний університет

Гоблик Володимир Васильович

д.е.н., доцент

Мукачівський державний університет

Реслер Марина Василівна

д.е.н., доцент, професор

Мукачівський державний університет

Токар Ярина Ильинична

к.э.н., преподаватель кафедры туризма и рекреации

Мукачевский государственный университет

Гоблик Владимир Васильевич

д.э.н., доцент

Мукачевский государственный университет

Реслер Марина Васильевна

д.э.н., доцент, профессор

Мукачевский государственный университет

Tokar Yarina

Candidate of Economic Sciences,

teacher of the Department of Tourism and Recreation

Mukachevo State University

Hoblyk Volodymyr

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor

Mukachevo State University

Resler Maryna

Doctor of Economics Sciences, Associate Professor, Professor

Mukachevo State University

**ФІНАНСОВІ ВАЖЕЛІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ЗАЙНЯТОСТІ НА
ДЕПРЕСИВНИХ ТЕРИТОРІЯХ**

**ФИНАНСОВЫЕ РЫЧАГИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ
ЗАНЯТОСТИ НА ДЕПРЕССИВНЫХ ТЕРИТОРИЯХ**

**FINANCIAL LEVERAGE OF GOVERNMENTS SUPPORT
EMPLOYMENT IN DEPRESSED AREAS**

Анотація. У статті проведено аналіз проблеми депресивних територій. Приділено особливу увагу розвитку підприємницького сегменту, окреслено завдання по підвищенню ділової активності населення на проблемних територіях. Визначено роль банків у стимулюванні розвитку малого бізнесу, обґрунтовано роль держави у стимулюванні соціально-економічного розвитку депресивних територіях Українських Карпат.

Ключові слова: гірські населені пункти, підприємництво, депресивна територія, банківські установи, фінанси, кредит.

Аннотация. В статье проведен анализ проблемы депрессивных территорий. Уделено особое внимание развитию предпринимательского сегмента, определены задачи по повышению деловой активности населения на проблемных территориях. Определена роль банков в стимулировании развития малого бизнеса, обоснована роль государства в стимулировании социально-экономического развития депрессивных территориях Украинских Карпат.

Ключевые слова: горные населенные пункты, предпринимательство, депрессивная территория, банковские учреждения, финансы, кредит.

Summary. The problem of depressive territories is analyzed by the authors. Particular attention is paid to the development of the entrepreneurial segment, tasks are set to increase the business activity of the population in problem areas. The role of banks has been determined in stimulating the development of small business, the role of the state has been substantiated in

stimulating the socio-economic development of the depressed territories of the Ukrainian Carpathians.

Key words: mountain settlements, entrepreneurship, depressive territory, banking institutions, finance, credit.

Постановка проблеми.. Сучасний етап трансформації економіки України до ринкових відносин супроводжується поглибленням відмінностей в темпах, динаміці та рівнях соціально-економічного розвитку не тільки на міжрегіональному зрізі, але субрегіональному.

Істотні відмінності, в першу чергу, проявляються в темпах реструктуризації територіальної економіки, становленні підприємницького сектору, розвитку нових організаційно-правових форм господарювання та ефективності їх функціонування, інноваційно-інвестиційній діяльності, можливостях реалізації наявного виробничо-ресурсного потенціалу тощо. Матеріалізація рівнів диференціації проявляється в обсягах виробництва продукції, валової доданої вартості на одну особу, оплаті праці, а відтак споживанні та рівні життя людей приводить до зростання безробіття, міграції населення і є основним чинником формування депресивних ринків праці. пріоритетним завданням. Пріоритетним завданням державної є політика в галузі фінансів, кредитів, податків з метою стимулювання економічного зростання та сталого розвитку депресивних територій.

Аналіз останніх досліджень проблеми. Дослідженню теоретичних і практичних проблем підтримки і розвитку депресивних територій присвячено праці вчених: , С. Бандура, Д. Богині, І. Бондар, В. Брича, С. Вовканича, В. Геєця, М. Долішнього, Т. Заяць, С. Злупка, А. Колота, О. Кузьмін, Г. Купалової, Л. Лисогор, Є. Лібанової, В. Мікловди, В. Нижника, В. Онікієнка, Н. Павловської, М. Пітюлича, Л. Шевчук та інших вчених. Однак, маючи значний практичний інтерес, проблема фінансового забезпечення розвитку депресивних територій Українських Карпат потребує на особливу увагу.

Формування цілей статті: аналіз та визначення шляхів удосконалення фінансового забезпечення розвитку депресивних територій.

Виклад основного матеріалу. Ключовою проблемою структурної трансформації економіки депресивних територій в контексті трудоворесурсної проблематики є формування багатокладності та множинності суб'єктів господарювання, що закладає фундамент збалансування економіки по трудовому фактору, як в кількісному так і якісному аспектах. Це вимагає її тісної ув'язки з інноваційно-інвестиційною та кредитно-податковою політикою, розвитком кадрового потенціалу, вдосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів, які проживають на депресивних територіях

Корінний перелом на депресивних ринках передбачає послідовну реструктуризацію зайнятості у відповідності з динамікою і темпами становлення ринкового сектору економіки. Звідси стає очевидним, що регулювання депресивних ринків праці повинна базуватися на нових системо утворюючих принципах економічної активності населення, яка відповідає докорінним змінам в формах власності і соціально-трудовах відносинах. Це – підприємництво, самозайнятість, наймана праця Держава повинна проводити реалізацію активних заходів, спрямованих на мобілізацію фінансових і матеріальних ресурсів держави, регіону, органів місцевого самоврядування та населення та спрямування на розвиток людського капіталу, його професійно-кваліфікаційного та фахового рівня [1].

Як показало соціологічне дослідження жителів гірських населених пунктів для підприємницьких структур, що діють на депресивних територіях, а також тієї частини населення, що бажає започаткувати власний бізнес, однією з найбільших проблем є отримання кредиту. Не володіючи в повній мірі заставним майном, суб'єктам мікробізнесу в сільській місцевості банківські установи зменшують суму кредиту під

вартість заставного майна та ставлять більш жорсткі умови його повернення.

Важливу роль мають і фактори організаційного характеру, зокрема практично відсутній з боку банків контролю за суб'єктами підприємницької діяльності – позичальниками, що пояснюється тим, що більшість із них здійснює свою діяльність не показуючи при цьому реальних доходів, тобто працює в тіні. Сюди накладається ще й той факт, що більшість підприємців володіють низьким рівнем знань, необхідним для ведення бізнесу, а це в свою чергу ускладнює дотримання всіх вимог, необхідних для отримання ними позичкового капіталу (розробка бізнес-плану, техніко-економічне обґрунтування необхідності залучення кредиту тощо).

Тому закономірним є висновок, що на теперішній час створення та розвиток підприємницького сегменту на депресивних територіях державна фінансова підтримка ще недостатньо ефективна. Для підвищення ділової активності залучення широких верств населення до підприємницької діяльності необхідно вирішити такі першочергові завдання:

- сприяти функціонуванню на депресивних територіях мережі банків, у тому числі кооперативних, а також кас взаємодопомоги, які б спеціалізувалися на кредитуванні малих форм господарювання;
- розширити базу кредитування малих підприємницьких структур та суттєво знизити процентні ставки за кредитами;
- активізувати співпрацю з іноземними фінансовими інститутами, що фінансують малий та мікробізнес за спеціальними програмами.

Розбудова мережі банківських установ необхідна у зв'язку з тим, що, банки які функціонують сьогодні на депресивних територіях, не приділяють належної уваги суб'єктам господарювання, які функціонують, оскільки часто не розуміють специфіки господарювання в умовах високого ризику. Це приводить до зростання трансакційних витрат на оформлення кредиту, неспроможністю більшості господарюючих суб'єктів нести фінансове навантаження щодо сплати відсотків за кредитами та великим кредитним

ризиком Слушним є висновок про необхідність стимулювання розвитку банківських інституцій, які б мали мережу своїх представництв на депресивних територіях і були зорієнтовані насамперед на кредитування та обслуговування малого та мікробізнесу, суб'єкти якого, в свою чергу, повинні бути надійними і платоспроможними, з одного боку, а з іншого – функціонувати в пріоритетних сферах економіки кожної таксономічної одиниці, що виступають у ролі «точок економічного зростання». Відсутність цілісної системи банківських інституцій являється однією з головних причин нерозвинутості кредитування фізичних осіб – підприємців, які сьогодні формують підприємницький потенціал на депресивних територіях [2]. Обсяг кредитів, наданих фізичним особам, в разі менший від обсягу кредитів, наданих суб'єктам господарювання – юридичним особам [3].

Проблемною не лише депресивних територій, а й загалом підприємницького сектору є те, що в Україні більшість банків зареєстровано в місті Києві, відповідно рішення щодо надання кредиту приймають центральні офіси, що потребує великого часового лага, що є неприпустимим для сезонних суб'єктів підприємницької діяльності, коли вони потребують грошей миттєво: мова йде, насамперед, про сільськогосподарських виробників, коли невжиття відповідних заходів може призвести до втрат врожаю, його загнивання, нищення запасів, падіж худоби тощо

Оскільки великі банківські установи не приділяють належну увагу підприємництву в сільській місцевості, виникає необхідність стимулювати створення невеликих кооперативних банків для кредитування фізичних осіб підприємців. Для вирішення окреслених проблем вкрай важливим є зміна функціональних параметрів діяльності мережі таких невеликих банків, де основна увага зосереджується на пристосуванні менеджменту та маркетингу їх діяльності до специфіки функціонування малих підприємницьких структур на депресивних територіях. Для цього слід також привести у відповідність і банківські послуги та обсяги фінансових продуктів, що

необхідні для ведення бізнесу на зазначених територіях [3]. У цьому плані дуже важливим моментом є спрощення процедури прийняття, розгляду та оформлення кредитних заявок. Особливої уваги потребує проблема розширення діапазону інформаційного забезпечення діяльності малих підприємств у площині мінімізації можливих ризиків, їх страхування тощо.

Існування розвинутої мережі кооперативних банків на депресивних територіях дозволить максимально індивідуалізувати роботу з клієнтами та зробить більш доступними банківські ресурси для суб'єктів господарювання. Саме цим можна пояснити їх поширення у багатьох європейських країнах [4]. Наприклад, у Польщі кооперативні банки відіграють важливу роль у фінансуванні сільських територій і сільського господарства – через ці установи держава надає пільгові кредити для сільського господарства та здійснює виплати фермерам з фондів ЄС та національного бюджету [5].

Не перебільшуючи ролі банків у стимулюванні розвитку малого та мікробізнесу, необхідно зазначити, що для більшості розвинених країн з ринковою економікою основним інститутом, що здатен істотно вплинути на зазначений сектор економіки, є держава. Практика показує, що за рахунок банківської та парабанківської систем неможливо вирішити всі проблеми щодо кредитування підприємницької діяльності як в довго -, так і в короткостроковій перспективі. Через місцеві банки реалізуються програми сприяння розвитку підприємництва, де держава виступає одним із основних суб'єктів фінансування цих програм і за рахунок неї покривається частина кредитних ставок по наданим позичковим коштам та сум кредитів для суб'єктів підприємницької діяльності.

Висновок. Отже, для реалізації підприємницького потенціалу населення що проживає на депресивних територіях, підтримки діючих підприємницьких структур необхідно створити дієву фінансову мережу, яка б включала взаємодію банківських установ та небанківського фінансового сектора, кредитних спілок, страхових фондів, лізингу, венчурних компаній.

Це дало б змогу залучити до ведення власної справи широке коло населення, підприємців, підприємницьких структур та сприятиме покращенню соціально-економічного становища жителів депресивних територій.

Література

1. Регулювання трудовіграційних процесів в транскордонному регіоні: монографія / М. І. Пітюлич, В. В. Гоблик, Т. Д. Щербан [та ін.] ; за заг. ред. М.І. Пітюлича. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2015. – 148 с.
2. Безус А.М. Розвиток підприємств малого бізнесу в Україні / А.М.Безус, К.В. Шафранова // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – Серія: Економічні науки. – 2016. - № 3. – С. 14.
3. Ковалюк Б.І. Фінансово-кредитні інструменти стимулювання розвитку малого підприємництва [Електронний ресурс] / Б.І.Ковалюк. – 2014. – Режим доступу:
<http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvnaekonomika&s=eng&z=3344>.
4. Токар Я. І. «Международный опыт регулирования рынков труда.» / Я. І. Токар, В. В. Гоблик // Международный научный журнал: сборник научных статей , Киев, 2016. С. 125-128. №11 том 2.
5. Банківська система Республіки Польща [Електронний ресурс] / Незалежна асоціація банків України. – Режим доступу:
www.nabu.com.ua/ukr/

References

1. Rehuliuvannia trudemihratsiinykh protsesiv v transkordonnomu rehioni : monohrafiia / M. I. Pitiulych, V. V. Hoblyk, T. D. Shcherban [ta in.] ; za zah. red. M.I. Pitiulycha. – Mukachevo : Vyd-vo MDU, 2015. – 148 s.
2. Bezus A.M. Rozvytok pidpriemstv maloho biznesu v Ukraini / A.M.Bezus, K.V.Shafranova // Visnyk Kyivskoho natsionalnoho

universytetu tekhnolohii ta dyzainu. – Serii: Ekonomichni nauky. – 2016.
- # 3. – S. 14.

3. Kovaliuk B.I. Finansovo-kredytni instrumenty stymuliuвання rozvytku maloho pidpriemnytstva [Elektronnyi resurs] / B.I.Kovaliuk. – 2014. – Rezhym dostupu:
<http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvnaekonomika&s=eng&z=3344>.
4. Tokar Ya. I. «Mezhdunarodnyi opyt rehulyrovaniya rynku truda.» / Ya. I. Tokar, V. V. Hoblyk // Mezhdunarodnyi nauchnyi zhurnal: sbornyk nauchnykh statei , Kyev, 2016. S. 125-128. #11 tom 2.
5. Bankivska systema Respubliky Polshcha [Elektronnyi resurs] / Nezalezhna asotsiatsiia bankiv Ukrainy. – Rezhym dostupu: www.nabu.com.ua/ukr/